

هیأت «پارلمان بین المللی نویسندگان»: سفر به فلسطین و حمایت از مبارزه علیه اشغالگران

پارلمان بین المللی نویسندگان در آغاز دهه ۱۹۹۰ تشکیل شد و نویسندگان برجسته ای چون ژاک دریدا (فیلسوف فرانسوی)، پی یر بوردیو (جامعه شناس فرانسوی)، سلمان رشدی (نویسنده انگلیسی)، محمود درویش (شاعر فلسطینی) و ... از بنیانگذاران آن بودند. یکی از اقدامات این پارلمان این است که به کمک شهرداری ها در شهرهای مختلف اروپا برای نویسندگان و هنرمندانی که در کشور خود با سانسور و دشواری های دیگر رو به رو هستند، مسکن و هزینه زندگی را، برای مدتی کوتاه یا طولانی، فراهم می نماید تا آن ها بتوانند فارغ از موانعی که در راه خلاقیت فکری و هنری شان وجود دارد به آفرینش آثارشان بپردازند. طی سال های گذشته، برخی از نویسندگان و هنرمندان ایرانی نیز توانسته اند از این طریق پناهگاهی بیابند و از این موقعیت استفاده کنند. پارلمان، علاوه بر شبکه شهرها، مجله سالانه خود، Autodafé و سایت اینترنتی خود را نیز در اختیار آنان قرار می دهد تا بتوانند «در این فضای فکری که در اختیارشان قرار می گیرد» صدا و سخن خویش را که دچار اختناق شده به گوش جهانیان برسانند.

یکی دیگر از اقدامات این پارلمان افشای سانسور و سرکوب اهل فکر و نظر در هرجای جهان و حمایت از فرهنگ ورزان و فعالیت های هنری و فکری و علمی انسانی در مناطقی از جهان است که این فعالیت ها با مانع سرکوب و سانسور رو به رو است.

ابتکار ارسال هیأتی از سوی این پارلمان به سرزمین های اشغالی و دیدار از محمود درویش، شاعر بزرگ فلسطین که در شهر محاصره شده رام الله بسر می برد، از آنجا نشأت گرفت که محمود درویش به خاطر همین محاصره، علی رغم دوبار تلاش پیاپی، نتوانسته بود به دیدار ول سوینکا، نویسنده نیجریه ای و برنده جایزه نوبل در ادبیات (۱۹۸۶) به نیویورک برود. لذا پارلمان تصمیم گرفت که برای مقابله با این انزوا و شکست آن، هیأتی مرکب از راسل بانکس (Russel Banks) نویسنده آمریکایی، ول سوینکا (Wole Soyenka) نویسنده نیجریه ای، ژوزه ساراماگو (Jose Saramago) نویسنده پرتغالی و برنده جایزه نوبل در ادبیات ۱۹۹۸، بای دائو (Bei Dao) نویسنده چینی، برایتن برایتن باخ (Breyten Breytenbach) نویسنده آفریقایی جنوبی، خوان گوی تی سولو (Juan Goytisolo) نویسنده اسپانیایی، وینسنزو کنسولو (Vincenzo Consolo) نویسنده ایتالیایی و کریستیان سالمون (Christian Salmon) نویسنده فرانسوی و مدیر اجرائی پارلمان، از ۲۴ تا ۲۹ مارس ۲۰۰۲ به فلسطین و اسرائیل سفر کنند و در آنجا با «نویسندگان و هنرمندان» و همچنین با «نمایندگان جنبش های جامعه مدنی که برای صلح و گفت و گوی فرهنگی مبارزه می کنند» ملاقات نمایند.

به گفته کریستیان سالمون، هدف از سفر این هیأت این است که در سرزمین فلسطین که «در آن زبان (langage) دچار سقوط و فروپاشی شده» حیثیت و اعتبار نخستین را به کلام بازگردانند، و ببینند و گواهی دهند که چگونه با ایجاد مستمر شهرک های مهاجر نشین (مستعمرات) و تخریب انبوه و فراگیر، از جمله تخریب چشم اندازهای طبیعی، حتی اساس و مبنای گفت و گو را نابود می کنند». هدف این است که «دوقطبی شدن» را درهم شکنند و یادآوری کنند که «این منطقه متعلق به کل بشریت» و «نماد و حافظه» تاریخی چند هزار ساله و چند فرهنگی ست و اینکه این میراث انسانی در خطر نابودی قرار دارد. هدف از این سفر، همچنین این است که «سکوت مطلق» روشنفکران در باره فلسطین شکسته شود، در حالی که می دانیم در باره سارایوو، بالکان، چچنی و افغانستان بسیار فراوان می نوشتند و می گفتند و هیأت هایی را بدانجاها می فرستادند. «ما می خواهیم کسانی

که به «جنگ های فراموش شده» علاقه نشان می دهند، به جنگ های نیز توجه کنند که آدم ها را کور و نابینا می کنند و از دیدن واقعیات باز می دارند».

هیأت پارلمان اروپا قصد ندارد جای سیاستمداران را بگیرد و می خواهد، به هر قیمتی شده، از این امر اجتناب کند که از سرِ ناچاری و یأس به سیاست روی آورد. نکته دیگر اینکه پیش بینی نشده است که این هیأت ملاقاتی با مقامات اسرائیلی یا فلسطینی داشته باشد. این سفر مختص دیدار با نویسندگان، هنرمندان و دانشگاهیان فلسطینی در رام الله، غزه و بیت المقدس شرقی ست و نیز بازدید از دو اردوگاه آوارگان در نوار غزه. این هیأت در یافا و تل اوویو نیز با دانشگاهیان و نویسندگان اسرائیلی ملاقات خواهد کرد، چنان که با نمایندگان سازمان های غیر دولتی مانند «پزشکان طرفدار حقوق بشر»، با کسانی که در ضرورت يك مداخله بین المللی فراخوان داده اند، با نمایندگان کمیته ای اسرائیلی که مخالف تخریب خانه های فلسطینی ها ست و نیز با نمایندگان بلوک صلح (Gush Shalom) ملاقات خواهد کرد. سرانجام اضافه کنیم که سینماگر فلسطینی سمیر احمد عبدالله و دستیار وی خوزه رینس (Jose Reynes)، کارگردان سینما تیری بدار (Thierry Bédard) و اولیویه پی (Olivier Py) و دستیار او پل روندن (Paul Rondin) هیأت را همراهی می کنند تا پروژه يك فیلم يك تئاتر را تدارک نمایند.

گفتنی ست که فراخوان صلح در فلسطین را که پارلمان بین المللی نویسندگان در ۶ مارس منتشر کرده تا کنون ۵۰۰ نفر از نویسندگان، سینماگران، دانشگاهیان، فعالین انجمن ها از ۲۵ ملیت مختلف امضاء کرده اند. پارلمان قصد دارد دوسیه و تحقیق وسیعی را در شماره آینده Autodafé که در پاییز منتشر می شود به فلسطین اختصاص دهد.

(با استفاده از مقاله از مقالهء مونا نعیم در لوموند ۲۴ مارس ۲۰۰۲).

* * * * *

اکنون گزارش این سفر را در روزنامهء عربی زبان الحیات (چاپ لندن) مورخ ۲۸ مارس پی می گیریم، اما قبلاً توجه خواننده را به این نکته جلب می کنیم که در آن روزها رام الله هرچند در محاصره بود ولی هنوز اشغال نشده بود. چند روز بعد بود که عملیات وسیع قتل و نابودی و اشغال مجدد شهرهای فلسطینی از جمله رام الله رخ داد.

باری، دیدار هیأت پارلمان بین المللی نویسندگان از رام الله برای حمایت از خلق فلسطین و مقاومت روزمرهء آن در برابر ماشین نظامی اسرائیل، واکنش های متعددی در فلسطین، اسرائیل و دیگر نقاط جهان برانگیخت. نویسندگان و روشنفکران فلسطینی با آغوش باز و به گرمی، از هیأت استقبال کردند ولی روشنفکران اسرائیلی موضعگیری هایی منفی داشتند و برخی از آنان به این هیأت تهمت هایی زدند.

اعضای هیأت پارلمان بین المللی نویسندگان، طی برنامه ای دوساعته با شمار زیادی از روشنفکران فلسطینی دیدار کردند، سپس پیاده و با عبور از پست بازرسی ارتش اسرائیل به دانشگاه بیرزیت رفتند. از آنجا به اردوگاه آوارگان «الامعری» رهسپار شدند تا ویرانی های ناشی از بمباران های اسرائیلی که توسط تانک و هواپیما در اردوگاه صورت گرفته بود به چشم خود مشاهده کنند. آن ها طی دیدارهای خود با رئیس دولت خودمختار فلسطین، یاسر عرفات، که در رام الله در محاصره است، نیز دیدار کردند. آن ها در مراسمی ادبی و فرهنگی که در يك سالن تئاتر برپا شده بود شرکت کردند و رام الله را در روز سه شنبه ۲۶ مارس ترك کرده ابتدا به غزه و بعد به تل اوویو رفتند تا با برخی از نیروهای اسرائیلی مخالف اشغال دیدار کنند. آن ها با هیچ يك از روشنفکران اسرائیلی طرفدار دولت دیدار نکردند.

فاضل صخر، نویسنده الحیات، در گزارش این سفر می نویسد:

در رام الله، محمود درویش از هیأت هشت نفره پارلمان بین المللی نویسندگان که از پاریس برای ابراز همبستگی با انتفاضه، به فلسطین آمده بودند استقبال کرد. آن ها صریحاً اعلام کردند که اسرائیل با اشغال این سرزمین، بهشت را به بیابان بدل کرده و شهرهای اشغال شده فلسطین را شبیه اردوگاه نازی آشویتس توصیف نمودند.

محمود درویش در پاسخ به الحیات، احساس خود را از سفر این گروه از بزرگ ترین نویسندگان جهان که در این روزهای خفقان و محاصره به فلسطین آمده اند، چنین بیان کرد:

«این سفر را از هر نظر که بنگریم، سفری تاریخی ست، زیرا تا کنون سابقه نداشته که هیأتی در این سطح از اهمیت ادبی و معنوی به فلسطین بیایند تا همبستگی خود را از مردم فلسطین اعلام کنند، آن هم نه صرفاً به دلیل آن که در محاصره بسر می برد، بلکه به خاطر مبارزه اش در راه استقلال و آزادی. می توان گفت که این سفر نشان دهنده تحولی کیفی در وجدان فرهنگی جهان است. این هیأت ۸ نفره که هم اکنون به فلسطین آمده اند، نه هیأتی منفرد و جدا از دیگران، بلکه نمایانگر موضع صدها شخصیت ادبی در جهان هستند که فراخوان پارلمان بین المللی را امضاء کرده اند، از جمله پل اوستر (نویسنده آمریکایی)، تونی موریسون (نویسنده آمریکایی و برنده جایزه نوبل در ادبیات)، مارگریت اتوود (نویسنده کانادایی)، آنیتا دیسای (نویسنده هندی)، ندیم گورسل (نویسنده ترک)، هارولد بنتر (نمایشنامه نویس انگلیسی) و کوبولا (سینماگر آمریکایی).

محمود درویش در باره تأثیر این سفر بر قضیه (آرمان) فلسطین می گوید: «این تغییری کیفی در نگاه به قضیه فلسطین است و احتمال دارد که آن را در جایگاه شایسته اش در وجدان جهانی و چه بسا در جایگاه شایسته اش در گفتمان فرهنگی انسانی قرار دهد. به نظر می رسد که این اقدام از اقدامات دیگری که انتظار داریم نویسندگان جهان انجام دهند جدا نیست، به ویژه که قرار است اعضای هیأت، پس از بازگشت به کشورهای خود، برداشت شان را از این سفر در روزنامه ها بنویسند. چندین نفر از اعضای هیأت اظهار داشتند که خود را فلسطینی می دانند، زیرا نمی توانند در قبال آنچه اشغالگران اسرائیلی بر مردم فلسطین روا می دارند سکوت کنند. نویسنده بزرگ خوزه ساراماگو هم صریحاً اظهار داشت: «باید ناقوس ها را در جهان به صدا درآوریم و بگوییم که آنچه در فلسطین می گذرد جنایتی ست علیه بیگناهان، که باید متوقف شود و بر ما نویسندگان است که روح و خرد مردمان را بیدار کنیم».

محمود درویش در باره واکنش رسمی اسرائیل در قبال اظهارات ساراماگو گفت: «واکنش اسرائیل نشانگر بن بست است که اسرائیلی ها در برابر دیدار این هیأت بلندپایه از فلسطین، احساس می کنند و این نکته که ساراماگو اشغال سرزمین فلسطین و تبدیل آن به زندان و مناطق محاصره شده را با اقدامات نازی ها در جریان جنگ دوم جهانی مقایسه کرده است، اسرائیل را برآشفته و می داند که این از تشبیهاتی ست که گوینده آن را با دشواری و چه بسا با محاکمه رو به رو می کند».

ساراماگو خطاب به فلسطینی ها در رام الله گفت «دیوارهای رام الله همان دیوار اردوگاه های نازی ست و شما اسیران آن هستید. ما باید ناقوس ها را در جهان به صدا درآوریم و بگوییم که آنچه در فلسطین می گذرد، جنایتی ست علیه بیگناهان که باید متوقف شود و ما نباید در قبال آن سکوت کنیم. جز زمان و مکان، بین آنچه در اینجا می گذرد و اردوگاه آشویتس هیچ فرقی نیست» این سخنان جسورانه موجب شد که روزنامه های اسرائیل بر وی تاختند و او را متهم کردند که با همان ذهنیت تمام خواهی (توتالیتاریستی) حزب کمونیست سخن می گوید و امروز هم از تروریسم فلسطینی و دیکتاتوری عرفات دفاع می نماید. روزنامه های غرب اورشلیم ساراماگو و دیگر

اعضای هیأت را ضد یهود و بی شرم نامیدند. آموس اوز، نویسنده اسرائیلی (که خود از بنیانگذاران جنبش «صلح اکنون» بوده) در سرمقاله روزنامه پرفروش یدیعوت احرنوت نوشت: اشغال امری منفی ست و بد، ولی مقایسه بین قربانی و جلاد و تشبیه وقایع با اردوگاه های نازی را اسرائیلی ها نمی پذیرند. اهرن اویفیلد، نویسنده دیگر اسرائیلی، ساراماگو را مطلقاً ضد یهود و یکی دیگر به نام نعمی فرانکل، که در محله یهودی شهر الخلیل (هبرون) سکونت دارد، گفت: ساراماگو نویسنده وقیحی ست و نباید به حرف هایش توجه کرد. او نمی داند که یهودیان چگونه در معرض ترس و مرگ قرار دارند. ناشران اسرائیلی نیز اعلام کردند که سخنان ساراماگو تأثیری منفی بر فروش کتاب هایش که به عبری ترجمه شده خواهد داشت، و از تحریم آن سخن گفتند، آثاری که تا کنون بسیار هم فروش داشته است. ساراماگو در مصاحبه ای با روزنامه یدیعوت احرنوت اظهار داشته که از سخنان خود پشیمان نیست و مصرانه مخالفت خود را نسبت به اشغال سرزمین های فلسطینی تکرار کرده است.

* * * * *

اکنون که این گزارش را به فارسی منتشر می کنیم باید اضافه کنیم که طی چند روز گذشته، مرکز فرهنگی سکاکنی را، که دفتر نشریه تئوریک و ادبی «الکرمل» نیز در آن واقع است، منهدم کرده اند. این نشریه را محمود درویش بنیان گذاشته و خود سردبیری اش را بر عهده دارد و از وزین ترین مطبوعات جهان عرب به شمار می رود.
۱۵ آوریل ۲۰۰۲